

Dangerous Liaisons begint sterk, maar zowel de regie als het spelniveau blijkt behoorlijk wisselvallig ★★☆☆☆

Recensie

TJITSKE REIDINGA EN MARK RIETMAN IN DANGEROUS LIAISONS. RAYMOND VAN OLPHEN

Van een consequente opbouw is geen sprake.

Van HEIN JANSSEN

Twee jonggeliefden zingen een lief liedje met gitaar. Daarna komen de andere personages op en maken een grappig huppeldansje. Ze hebben er zin in, de acteurs die *Dangerous Liaisons* gaan opvoeren. Het is een sterk en hoopgevend begin van de voorstelling die Bos Theaterproducties nu uitbrengt, naar het toneelstuk van Christopher Hampton. Die baseerde zijn tekst op zijn beurt op de beroemde brievenroman *Les liaisons dangereuses* van Pierre Choderlos de Laclos uit 1782.

De roman is vooral bekend geworden door de verfilming *Dangerous Liaisons* van Stephen Frears uit 1988. Daarin speelden John Malkovich en Glenn Close de hoofdrollen van de verderfelijke graaf Valmont en zijn gefrustreerde gezellin markiezin De Merteuil. In de nieuwe theaterversie worden die rollen gespeeld door Mark Rietman en Tjitske Reidinga, waarbij de producent de goede gedachte had Nina Spijkers als regisseur te vragen. Spijkers behoort tot de nieuwe generatie theatermakers met een eigenzinnige visie op het klassieke repertoire. Zo zette zij Shakespeares *De Getemde Feeks* volledig naar haar hand door de vrouwenrollen deels door mannen te laten spelen, en andersom. Daarmee zette zij een fel feministische kanttekening bij de vrouwvijandige strekking van dit stuk.

Ook *Dangerous Liaisons* bevat voldoende elementen waarbij Spijkers moet hebben gefronst. Graaf Valmont fladdert met de broek op de enkels van de ene prooi naar de ander. Uitgangspunt is de deal die hij met Merteuil sluit: zij daagt hem uit het jonge meisje Cécile 'in te rijden', maar hij ziet meer in het veroveren van de intens kuise, vrome en getrouwde madame De Tourvel. Merteuil zelf wordt intussen gekweld door eenzaamheid en wraakgevoelens uit het verleden. Het is al met al één grote carrousel van overspelige wellust, billen- en borstenknijperij en wederzijds bedrog.

Als regisseur kun je dat laten spelen als een leuke Franse o-la-la-komedie, maar Spijkers zet hier en daar venijnige accenten. Zo laat zij de scène tussen Valmont en de piepjonge Cécile (Hanna van Vliet) spelen als een brute verkrachting. Hij berijdt de dienstmeid en masturbeert als het niet lukt bij de vrouwtjes. Alles in deze voorstelling is geseksualiseerd, tot aan de tafelpoten toe, die de vorm van torso's met grote piemels hebben.

Toch is het als geheel niet overtuigend, omdat zowel deze aanpak als het spelniveau behoorlijk wisselvallig is. Na dat sterke begin zwalkt de voorstelling heen en weer tussen grappige en harde scènes en is er van een consequente opbouw geen sprake. Daarbij komt dat *Dangerous Liaisons* vooral een taal- en tekststuk is. Handelingen zijn er nauwelijks, verhandelingen, intriges en dialogen des te meer. De bewerking van Marcel Otten is een fenomenaal tekstbouwwerk, een mix van rauwe, expliciete taal en Franse elegantie en dat vraagt om voortreffelijke tekstacteurs.

Omdat er qua theatrale effecten verder weinig te beleven valt – het decor is een nogal lelijke huiskamer in felroze, de kostumering 'tijdloos' – komt qua acteren dus alles aan op de tekstbehandeling. Met name Tjitske Reidinga heeft moeite met de soms ellenlange zinnen. Ze heeft haar tekst weliswaar keurig uit het hoofd geleerd, maar legt soms zulke rare pauzes en vreemde accenten dat je blij bent als er eindelijk een punt wordt gezet. Ondanks haar gekwelde blik wordt het drama dat haar personage uiteindelijk treft nergens voelbaar. Mark Rietman kan met dit materiaal beter uit de voeten. Hij is de boosaardige verleider en vooral zijn scènes met de ook erg goede Hanna van Vliet als Cécile zijn sterk. De slotscène uit de film destijds is iconisch: de deconfiture van de door de pokken aangetaste markiezin de Merteuil werd door Glenn Close adembenemend verbeeld door het afzetten van haar pruik en het wegpoetsen van de schmink. Hier moeten we het doen met Tjitske Reidinga in een directoire, die een deemoedige buiging maakt.

Gelukkig laat Spijkers nog wel zien dat er een eind komt aan dit gekonkel in hoge kringen. De 18de eeuw loopt ten einde, de revolutie dient zich aan.

Dangerous Liaisons

Theater

Door Bos Theaterproducties. Bewerking en vertaling Marcel Otten, naar Pierre Choderlos de Laclos, Christopher Hampton en Heiner Müller. Regie Nina Spijkers.

21/2, DeLaMar Theater Amsterdam. Tournee t/m 20/6.

DE GEVAARLIJKE VERHOUDINGEN VAN MARCEL OTTEN

Otten bewerkte het stuk van Christopher Hampton al diverse keren.

Schrijver en vertaler Marcel Otten heeft diverse bewerkingen van Dangerous Liaisons op zijn naam staan. Nadat hij het toneelstuk van Christopher Hampton in 1986 in Londen had gezien, stelde hij het voor aan Toneelgroep Theater, waar hij destijds als vertaler en bewerker in dienst was. Adrian Brine regisseerde toen de voorstelling. In 2006 maakte hij op verzoek van Johan Doesburg een nieuwe bewerking voor het Nationale Toneel in Den Haag. Hierbij gebruikte hij ook delen van Heiner Müllers seksueel expliciete adaptatie Kwartet. De hoofdrollen toen werden gespeeld door Gijs Scholten van Aschat en Ariane Schluter. Hampton zelf was over die aanpak destijds in het geheel niet tevreden en eiste een verbod op de voorstelling. Nadat Otten hem een financiële vergoeding had voorgesteld, ging hij alsnog akkoord. Voor deze 2020-versie is Otten opnieuw aan het schrappen en schaven gegaan.